

# Примари Пустомитського болота

**Автор:**

Василь Тибель

Примари Пустомитського болота

Василь Тибель

Ми ніколи не задумуємося про те, що наш світ дуже крихкий. Можливо, десь із глибин Космосу до нас летить смертоносний уламок космічного льоду, який може стерти все живе на Землі. Про те, що вбивчий снаряд уже запущено, знає тільки древня цивілізація, яка живе у підземеллях й намагається зарадити лиху. Але орден «Чорних саламандр» прикладає неймовірних зусиль, аби ніхто не відвернув трагедії. Здається, сплановано все і планеті не минути катастрофи, але інколи долю людства змінюють діти. Чи зможуть двоє школярів уникнути смертельної загрози, яку несуть в собі жорстокі змовники? Чи вдасться Миколці і Васильку разом із товаришами змінити долю планети? А почалося все із розритої могили міфічного царя... Автор – лауреат премії ім. Миколи Лукаша; дворазовий дипломант і лауреат Міжнародного літературного конкурсу «Коронація Слова» в номінації проза.

Василь Тибель

Примари Пустомитського болота

Пролог. Змова

Тяжкі дощові хмари чіплялися за верхівки сосен і від того з них хвилями сипав дощ. Лісова дорога розкисла так, що перетворилася на суцільне місиво, та ляпавиця й не думала кінчатися. У лісі темніло. Не дивлячись на пізню пору,

мжичку й холод, в'язкою стежкою йшло двоє людей. Закутані в чорні плащі, вони видавалися привидами. Обличчя подорожніх закривали темні каптури. Проїшовши лісом добрячий шмат дороги, вони зупинилися перед цегляною огорожею, що стала їм на шляху. Попереду, в сутінках виднілись розвалини старого монастиря; які в таку пізню пору на звичайних людей наводили б жах, але, схоже, наші мандрівники були не з боязких. Перший, вищий на голову за свого попутника, підозріло оглянувся довкола й, обійшовши зачинені ворота, ступив у вилом, певне відомий тільки йому. Другий шмигнув слідом за ним. Простуючи вглиб, по зарослій стежці, вони підійшли до занедбаного кладовища. Крадькома озираючись, пізні подорожні наблизилися до склепу із похиленим хрестом. Позеленілі від дощу й часу кам'яні стіни могильної споруди стояли зарослі бур'яном. Із одного боку чорнів отвір. Не довго думаючи, відважні мандрівники пірнули в чималу діру і, майже, наосліп ступили на гвинтові сходи. Внизу, десь попереду, пробивалося тьмяне світло. Спустившись ще трохи, вони потрапили в досить просторий схрон, яскраво освітлений факелами. Посеред склепу стояв круглий кам'яний стіл, навколо якого гуртувалася купка людей у таких же, як і в прибулих, темних каптурах. Перше враження було, що тут зібрався гурт монахів на вечірню молитву, проте облич ніхто й не думав відкривати, а тим паче молитися – скоріше, тут пахло змовою.

– Здається, зібрались всі, – промовив один із змовників, коли до них приєдналася наша двійка. – Можна розпочинати!

До столу вийшов широкоплечий каптурник і підняв, щоб привернути увагу, ліву руку. Усі схилилися в пошані.

– Я, Великий Магістр, прибув сюди, попередити всіх братів ордену – час наближається! Скоро «Чорні саламандри» стануть володарями світу. Земля наступного літа потрапить у пояс астероїдів. Минула зустріч із цим поясом привела до загибелі динозаврів. Нове побачення буде набагато жахливішим. Один із астероїдів влучить у Місяць. А вже те, що залишиться від супутника впаде на Землю. Це спричинить такі руйнації, яких планета Земля ще не знала. Метеорити – Чуксулуб[1 - Чуксулуб – назва кратера на півострові Юкатан, у Мексиці. Діаметр кратера 180 км і глибина 900м. По версії вчених, саме цей кратер залишив метеорит, що знищив динозаврів, 65 млн. років тому.] у Мексиці й Бовтиський[2 - Бовтиський – кратер в самому центрі України біля села Бовтишка, Кіровоградської області. Діаметр 20 км. Науковці сходяться на думці, що два метеорита впали одночасно.], на Україні, від яких загинули динозаври, виглядатимуть, у порівнянні із уламками Місяця, які впадуть на Землю –

тенісними м'ячиками. Такого збігу ми чекали шістдесят п'ять мільйонів років. Завадити цьому зіткненню можуть тільки «Білі саламандри», за допомогою нового «Джерела Мі», яке вони завчасно збудували на Місяці. Проте їхнє «Джерело» нічого не варте без «Каменю», хіба збивати груші в саду діда Охріма.

Хтось із присутніх улесливо хихикнув. Каптурник грізно глянув у бік веселуна. В склепі знову запанувала тиша – тільки сопли під темними відлогами. Широкоплечий продовжував далі:

– Земляни, поки що, не бачать «Вказівного пальця» – великого астероїда, що наближається до Місяця. Він закритий тінню від Юпітера, а коли помітять – зробити вже нічого не зможуть, їхні технології безсилі. «Білі саламандри» намагатимуться зупинити катастрофу. Ми повинні, за будь-що, завадити їм. Старий цар Саламандр, коли втік від нашого гніву до землян, забрав «Каменя» і надійно його заховав. Але люди не вміють зберігати таємниць, вони все записали в «Одкровенні». Кілька днів тому з Мізинського[3 - Восени 1907 року на подвір'ї козака Кошеля з села Мізин було знайдено великі кістки. Новина швидко поширилася і зацікавила археологів. Як з'ясувалося згодом, тут знаходилося поселення давніх людей (кроманьйонців доби пізнього палеоліту)...] музею наші брати викрали артефакт, якого нам не доставало – мамутовий бивень із нанесеною на ньому картою. Тут є написи, які ми розшифрували за допомогою «меандрового орнаменту»[4 - Меандровий орнамент – декоративна звивиста лінія, що є неперервною і формує мотив, що повторюється. Меандр був особливо популярний у стародавній Греції, де використовувався для прикрашання архітектурних елементів, у мозаїці, для прикрашання посуду. Меандри вважають про-свастикою індоевропейців.Одне з перших у світі зображень меандру відоме з кістяного браслету, знайденого під час дослідження палеолітичної стоянки поблизу села Мізин Коропського району Чернігівської області. Датується 18 000 р. до н. е.]. Згідно із цим текстом «Камінь» заховано в могилі царя. Залишилося тільки її знайти. Тоді цим м'якотілим, хутряним ящіркам, із їхніми дурнуватими законами – любові до всіх, уже не допоможе навіть захисний щит, яким вони відгородилися від нас. Він зникне після «Великого зіткнення» і ми зможемо спокійно захопити їхні підземні міста. Коли знищимо «Білих саламандр», тоді поставимо й інші світи на коліна. Увесь Всесвіт належатиме «Чорним саламандрам»!

– А що буде з людством? – пролунало несміле запитання з темного кутка.

– Доля людства нас не хвилює. Нас цікавлять тільки «Білі саламандри» й їхнє «Джерело». Усі зрозуміли! – підвищив голос головний каптурник.

Темні плащі покійрно схилили голови.

– Я найбільше покладаюсь на вас, брате Віт, – продовжував старший, звертаючись до високого каптурника, що прибув останнім. – Ви повинні знайти надійних людей і «науковця», який зміг би знайти могилу. Саме на цій мамутовій кістці зашифроване місце поховання знаменитого Царя Саламандра. А ось мідна табличка з клинописом, вона слугуватиме ключем до шифру на пульті керування земним «Джерелом Ze». Проте нам недостає іншої частини коду, друга табличка, згідно старинних текстів, знаходиться в хранителя «Одкровення», десь тут в монастирі. Ви повинні її дістати!

– Так, Пане! Надіюсь, не підведу Орден і Великого Магістра. – У глибокому поклоні зігнувся темний плащ. – Я знаю одного професора археології, що брав участь у розкопках під Мізином. Саме звідти наші достойні брати привезли цей артефакт, – він указав на помережену насічками масивну кістку, що лежали на столі. – Думаю, він зможе розшифрувати написи й знайти могилу «Царя».

– Він наша людина?

– Нажаль, ні.

– Тоді, я думаю, ви знаєте як діяти – після справи, ніяких свідків! А поки передайте це науковцю і не шкодуйте грошей. Я знаю, ці вчені сидять голі, як церковні миші. – Широкоплечий передав пожовтілу кістку з орнаментом і мідну пластину для високого каптурника.

– Дійте, часу в нас обмаль! І хай збудеться «Одкровення»! – останні слова він вимовив владним гучним голосом.

Усі каптури схилили голови й, підійшовши до столу, поклали на нього руки, потім стали щось булькотіти на незрозумілій мові. Дійство нагадувало шаманські заклинання, для повноти картини доставало тільки барабанів і великого багаття.

## Частина перша

### Розділ 1. Ранкові туристи

На сході сіріло, проте численні пернаті мешканці узлісся вже давно прикинулися. Ніби тоненькими золотими нитками, вони мережили своїми голосами передсвітанковий туман. Тиша наповнювалась щебетанням, токуванням, потьохкуванням. Ці різноголосі співуни змагалися за право найкраще й найгучніше зустріти ранкове сонце. Та яких не докладали зусиль: зяблики, жайворонки й соловейки – перемога все ж була за сороками. Їхне різке, нестерпне й надोїдливе скрекотіння перекривало всі звуки пробудженого лісу. Сорочу сім'ю стривожив невеликий гурт людей, що продирався в ранковому тумані крізь зарості терну, до високого пагорба. Цей горб височів біля самісінького лісу, над болотом. З одного боку він підпірав поросле чагарником узлісся, а іншим, пологим, лягав на широке поле, розквітле жовтим пахучим люпином. Подорожні йшли, відганяючи гілками писклявих комарів, що покинули свої вечірні сховки й з радістю накиннулися на таку ранню здобич.

Ранкових туристів було троє – усі вдягнені в захисні комбінезони й нав'ючені здоровенними рюкзаками. Попереду йшов високий худорлявий бородань, він спирався на кайло, ніби на ціпок. Провідник час-від-часу зупинявся, діставав із планшетки пом'ятий клаптик паперу й звірявся з компасом, прилаштованим до часів. Двоє інших були кремезніші. Особливо вирізнявся середній: голова начисто поголена, вкрита потом, навіть голодні комарі не наважувались сідати на неї, не дивлячись, що здоровань був без шапки. Виглядав здоровило наймолодшим. Лице його перетинав вузький шрам, який від напруги багрянів і надавав обличчю страхітливого вигляду. Інтелект, майже, не просвічувався з-під його важкого погляду. Від тяжкої ноші він важко дихав; нижня губа парубійка постійно відвисала, а з відкритого рота красувався один, занадто довгий зуб, певно, наслідок неправильно сформованого прикусу.

Замикав дивну ранкову команду чолов'яга, з хитрим колючим поглядом. Він вів себе якимось підозріло – увесь час озираючись навкруги. Чолов'яга виглядав досить міцним, коренастим, хіба трохи накульгував.

– Довго ще йти? – тоненько пропищав середній. Голос здорованя не гармонував із його зовнішністю. При майже двохметровому зрості й широченних плечах, очікувалося гомового голосища, та запитання пілігрима видалося комариним писком. – Може перекур?

Рюкзак у мандрівника був найбільший, зрозуміло що він не хотів продовження маршруту в такому темпі.

– Чвалай! – огризнувся задній, що мало не наштовхнувся на молодика.

– Уже не довго. Здається мені, ось на тому місці потрібно зупинитися! – Бородатий знову вииняв клаптик паперу зі схемою-планом, покрутив у руках і вигукнув, вказавши рукою на схилену вербу:

– Так, стаємо тут! Привал!

Команда дружно зупинилася на порослому чагарями, похилому боці пагорбу. Усі радо скинули свою тяжку ношу. Бритоголовий клацнув запальничкою і з насолодою втягнув у себе ядучий цигарковий дим. Коли видихнув – диму було стільки, ніби шляхом проїхав мотоцикл. Бородатий, тим часом, усе вертів свій пожмаканий клопоть.

– Так і є, ми на місці! Он там джерело, а зверху, над нами, залишки земляного валу.

Із самого низу, широкого, посіченого невеликими ярками пагорба, струменіла тонесенька цівочка води. Народжувалось джерельце на дні найглибшого яру, що заріс буйною зеленню. До ключа вела ледь помітна стежина, а над самим струмком звисала стара верба, полощучи віття в холодній воді. Навколо, трохи вверх від джерела, то тут, то там були викопані ямки. Деякі із них були давні, вже зарослі травою, а інші темніли свіжо копаною землею. Сам струмок нагадував невеликий вулкан, що безперестанно викидав дрібні піщинки із глибинних шарів землі.

Лисий здоровило викинув недопалок у кущі, а сам пішов до джерела. Він припав навколiшки біля кринички й почав похапцем гамувати свою спрагу.

– На, візьми кварту, дурню, а то після твого рила вже нікому пити не схочеться! – Кульгавий жбурнув у воду залізний кухоль для свого компаньйона. Той побурчав незадоволено, та слухняно взяв посудину, наповнив її й осушив одним махом.

– Ух! Бр-р-р! – Фиркнув від задоволення стрижений наголо, виливши залишки води із кварти собі на голову. – Холодна!

– Це, безперечно, тут! – Їхній провідник крокував по пагорбу навколо джерела, тримаючи карту перед собою й розмірюючи землю кроками.

– Професоре, нічого тут уже немає. Якщо щось і було, то його давно вирили, он скільки землі перекинуто. Дарма ми сюди припхалися.

Кульгавий сплюнув крізь зуби й штовхнув спересердя ногою свіжонасипаний ґрунт назад у шурф, що розкривав свою земляну рану недалеко від джерела.

– Ні, шановні, копали кругом, а там, біля підніжжя, ніхто не копав. Усі думали, що могила, як на скіфських курганах – на вершині пагорба, тому й рили там. Але найдревніші люди, не ховали предків, вони спалювали прах, ось де загадка. Проте згідно легенді записаній в «Одкровенні», легендарного царя саме поховали й поховали біля підніжжя кургану. Я довго шукав цей курган і, лише, коли звірив відтиски із мамутового бивня, із картами геодезичних супутників, які витяг із Інтернету – то помітив – такий курган серед боліт і цілковитої рівнини, розташований саме тут. Нам просто повезло, що я розгадав цей детальний план. Гляньте на старовинну карту і текст. – Професор витяг із футляра й потряс перед напарниками здоровенною пожовтілою кісткою із вирізаним на ній зображенням. – Літери тут трохи невиразні – пройшло ж бо, майже, двадцять тисяч років, але я зміст розшифрував, та й місцевість дуже добре відтворена, як на мапі. На цьому мамутовому бивні записана легенда про Царя Саламандра і його народ. Саме тут зашифрований і план його поховання. Я все вже розрахував, треба тільки план прив'язати до місцевості. Дивіться, єдиний пагорб на абсолютній рівнині – ось він цей пагорб, далі знак води – джерело. Це знак сонця, а на захід від нього записане слово «с а л а м а н д р». Дев'ять літер. Припустимо, це міра довжини, а у найдавніших народів такою мірою були – звичайні кроки. Відміряємо від джерела. Тут далі по плану мітка, підвищення, можливо, раніше був камінь, ми замінимо його на кілок. Яка ж була в нього висота? Знизу три риски схожі на чайок, або долоня з відставленим пальцем. Ще римляни позначали так цифру 5, допустимо, що і в найдавніших письменах вони позначалися так само. Три п'ятірки – це або 555, або, коли додати -15. Висоту можна вимірювати в ліктях,

це досить багато. Стійте, а можливо вони відміряли просто розмахом пальців.

Він заходився на землі відміряти пальцями відстань. Попутники дивились на нього, як на звихнутого дивака. Тим часом бородань закінчив виміри й радо потер руки.

– Друзі, ми на правильному шляху. Тепер нам залишилось визначити час. Цей знак – він тикнув на якісь риски на пожовтілій кістці, – в давнину означав сонцестояння, тобто 22 червня. Але не все так просто, ось значок змії, тобто зміщення на кілька днів назад. Справді, так і є, знову застосуємо три п'ятірки. Додамо п'ятнадцять днів. Виходить шосте липня – тобто із днем ми вгадали, сьогодні шосте. А от котра ж година? Звичайно, тоді ніяких годинників не було. Чекайте, чекайте, ось це, зображення біля яру чимось нагадує місяць. Справді, сонце вже на небі, а місяць ще не зайшов. Глянемо в календар, о котрій годині заходить сьогодні місяць? – Він порився в кишенях і дістав блокнота. – О шостій. Чудово. Сонце підніметься, й укаже тінню від палиці місце де копати.

– Добре, ти в нас професор, а нам поденно треба платити. Можемо й земельку покидати. – Весело підморгнув компаньйону старший із найманців. Він мало що розумів із розрахунків професора, проте слідкував за ним із розкритим ротом.

– Дев'ять сажнів від джерела на захід. Забити кілок висотою п'ятнадцять вимірів пальців, або шість ліктів, і в шість годин, шостого числа... Не дуже приємне поєднання для початку. – Записував свої розрахунки бородань, тримаючи планшетку на коліні.

\*\*\* [5 - Малюнок зображений на бивні мамонта із Мізинської стоянки]

Карта вирізана на бивні мамонта із Мізинської стоянки.



– Не треба містики, Професоре. Кажи де копати! – Кульгавий виплюнув кусочок гілочки, яку до того жував замість жуйки.

– Нам, до шостої години потрібна жердина, – звернувся до колег Професор.

Громило зі шрамом, втамувавши спрагу, лежав на пригірку й підставляв своє перекошене лице під промені вранішнього сонця. Промінці відбивалися в порослій осокою водній гладі безмежного болота, яке розкинулося вдалині за пагорбом, і приємно лоскотали примружені очі молодика.

– Зубе, іди-но вирубай жердину! Та зрубай кращу! Уже половина шостого й нам потрібна мітка.

Голомозий Зуб невдоволено підвівся й неквапно пішов до заростів. Він довго вибирав підходящу деревину. Врешті примітив найвищу берізку, що росла посередині невеликого гайку, в болітці. Кремезень заходився рубати, та берізка була гнучка, вигиниста й не піддавалася дроворубу. Дерева навколо неї росли густо, й не давали Зубу розмахнутися як слід. Тоді він почав тягнути з усієї сили скалічене дерево. Тупа сила перемогла, й здоровань, смикнувши з останніх сил, вилетів із острівка прямо в калюжу, тримаючи в руках підрубане дерево. Перелякані жаби, були вихлюпнуті зі своєї домівки разом із мулом, широким задом Зуба.

– Ги-ги-ги! Ну й тупак. Чого ти поліз у хашу? Не міг скраю зрубати? – зареготів своїм тяжким басом кульгавий.

– Адмірале, ти ж мені казав, вирубай кращу, – виправдовувався Зуб.

– Нічого тобі не можна доручити. Дай сюди сокиру! – той, кого голомозий назвав Адміралом, став обрубувати гілки в понівеченого деревця. Професор підійшов, виміряв довжину кілка й указав місце, куди забивати. Скарбошукачі стали чекати шостої години.

Як тільки стрілка наблизилась до шостої, бородань побіг подивитися де зупинилась тінь.

– Рийте, ось тут! – схвильовано вигукнув Професор.

Запрацювали лопати й кайла. Старателі рили не жаліючи себе. Сонце теж допомагало скарбошукачам – воно поволі роздягало їх. Чим вище в zenіті здіймалося світило, тим менше одягу було на працюючих. Через годину вони були в одних трусах. Зуб так розігрівся, що увесь час поливав собі голову із пластикової пляшки. Він сопів і бризкав навсібіч потом, та раптом його заступ ударив об щось тверде.

– Є-е-е! Я знайшов! – пискливо заверещав Зуб.

Усі кинулися до його ями. Громило, із крехтанням, тяг наперед себе здоровенного гранітного каменя. Той був настільки тяжким, що Професор і Адмірал мало не впустили його назад на копача.

– От дурень. Перш роздивися, а тоді тягни. Сила є, а розуму як у качки, – розізлився Адмірал.

– Ти ж казав, потрібно камінь шукати.

– Дати б тобі цим каменем по банці, довбню такому. Той, камінь – то найбільший у світі алмаз, а ти кусок граніту преш. – Просичав Адмірал. Йому довелося вилізти зі своєї ями й допомагати Професору витягти гранітну брилу. Бородань розчистив камінь.

– Це підтверджує мої припущення. Тут було поселення, і можливо замок із вежами. Граніт добре оброблений. Сюди каміння доставляли з далеких копалень, бо поблизу жодного виходу гранітного щита на поверхню. Професор знову схилився над своїми записами. Можливо, і могила царя десь тут?

– Знаєш що, «археолог», ніяких тут скарбів нема. Давай нам «расчот» і ми собі поїдемо, а ти, як хочеш, шукай сам! – Кульгавому вже добряче набридла монотонна й тяжка праця.

– Тут, тут скарби, знаменитий сапфір «саламандри» і золото. Карта не бреше, – уже не так упевнено твердив бородань.

Старателі з неохотою знову взялись до роботи. Вони зарилися в землю, майже, з головою, але золотом і не пахло. Крім декількох шматків черепиці, та запчастини

від поламаного тракторного плуга, вони не знайшли нічого.

## Розділ 2. Біля джерела

На лузі, за селом, ліниво паслася череда корів. Випас був добряче витолочений, тому корови без усякої насолоди скубли рештки вигризеної трави, а недалеко в стороні, біля самого лісу, виблискував на сонці жовто-зелений килим смаковитого люпину. Ця зелень заманювала худобу. Першою не витримала спокуси червоно-ряба, круглобока корова і поволі вся череда рушила на жовте поле.

– Дивись, Васильку, твоя «Пошта» повела! Гайда завертати! – Хлопці кинули посеред поля м'яча, якого досі ганяли й побігли виганяти худобу зі шкоди. Та корови не полишали смакоти, а навипередки хапали соковите бадилля ім, зовсім не хотілося повертатися на голе пасовисько. Особливо впиралися прудконогі молоді телички, вони забігали наперед пастухам, жадібно скубли квіти люпину і напихалися вирваними з коренем бадиллями. Пастушкам довелось добряче набігатися, поки нарешті вони вигнали корів з поля й направили їх назад на випас.

– Ну й спекотно сьогодні. – Витер спітнілого, вигорілого на сонці чуба, худорлявий хлопчина. Він був найвищим серед ватаги. В закачаних до колін штанях, із зав'язаним на животі у вузол лапами сорочки і піратською хустиною на голові, хлопчак чимось нагадував маленького пірата.

– Васильку, гайда до джерела, на Снежкову гору! Наберемо води! Он і корови вгамувались! – подав ідею веснянкуватий пастушок. На голові в хлопчака ледь трималась темно-синя бейсболка, козирком назад, із-під якої як іжакова щетина стирчала цупка, руда чуприна.

– А й справді, Миколка має рацію. Біжімо! – підтримав його Василько.

Друзі кинулись навпростець до пагорба. А за ними і вся ватага побігла навперейми, потопаючи по пояс у квітучому полі. Пахощі ім забивали дух, а високі рослини спутували ноги, та пастушки вибрикували, як молоді лошата,

толочачи широке люпинове поле.

– Ура! Вперед! – репетували хлопці. Ватага із криками підбігла до пагорба.

Цей високий горб стирчав біля узлісся з незапам'ятних часів. І звідки він тут взявся, посеред цілковитих рівнин і безкраїх боліт, ніхто й не знав? Всі казали, що був цей пагорб неприродного походження. Старожили села подекували; ніби насипав цю гору монгольський хан, у пам'ять про свого загиблого в бою із русичами сина, мовляв, тут його й поховав, разом із незліченними скарбами; інші казали, що то була земляна кріпость козаків, і звели вони її, щоб боронити навколишні села від турецьких набігів, а потім від ляхів. Коли ж козацьке військо було розгромлене, вони заховали тут свою казну. Було ще багато інших легенд, та всі вони закінчувались розповіддю про якийсь надзвичайний і чарівний скарб, що нібито схований у цій горі. А людськи розголос, як правило, шириться світом швидко. Тому-то, ці розповіді притягували сюди шукачів скарбів і різних авантюристів.

– Знову копали, – Миколка вказав на свіжо вириті шурфи. – Думають, що щось знайдуть, йолопи – ми й самі колись рили, та все марно.

– Ідемо, поглянемо! – сказав чорнявий пастушок. Він був голий до пояса, мускулістіший і набагато міцніший за друзів. На ньому ледь сиділи перешиті із старих джинсів шорти, які були підв'язані мотузкою, а сорочкою він увесь час розмахував, як пропелером.

– Та ну його, Мишку, краще йдемо до джерела! Нічого там немає цікавого. – намагався відмовити друзів Василько. – Я знайшов пластикову пляшку. Краще, води наберемо!

Проте Мишко й Миколка не послухалися товариша й відділилися від гурту. Цікавість річ вперта, тому вони пішли подивитися на розкопки.

– Ну й нарили, як кроти. Ці якісь дуже завзяті.

Хлопці роздивлялися викинутий гранітний камінь і декілька невеликих глиняних черепків, що лежали зверху на ґрунті. Миколка поклав найменшого собі до кишені.

– Сміття, навіть, після себе не прибрали.

Мишко спихнув ногою в траншею клапті промасленої газети й зафутболив пусту консервну бляшанку.

Не знайшовши більше нічого для себе цікавого, хлопці ще покрутилися біля виритої ями й приєдналися до гурту, що спускався до порослого терном ярку.

Весь яр був укритий буйною зеленню, яка захищала джерело від сонця, і в цьому холодку, біля старої повислої верби, з-під пластів вапняку хлюпотіло джерельце. Вода в ньому була кришталево-прозора і дуже холодна. Хлопці припали до води. Хто черпав долонями, а хто пив прямо з невеликого озерця, яке утворилося під вербою.

– Крижана! Б'юся об заклад, я можу у джерелі протримати ногу півхвилини.

– Тю, Мишко! Я й до десяти не дорахую, як ти не витерпиш. – Не повірив Василько.

– А ось дивись!

Хлопець вставив у крижану воду ступню. Її зразу ж, ніби, стиснули льодяні лещата, кров зупинилась, а у нозі нестерпно занило і закололо тисячами голок.

– Один, два, три... – лічили хлопці. Та Мишко не дочекався, поки викрикнуть «п'ять» і швидко висмикнув ногу.

– Ну й холодна сьогодні. Позавчора я тримав півхвилини, Сашко не дасть збрехати. – Мишко шукав підтримки у високого, трохи сутулуватого хлопця, що стояв осторонь, та Сашко не поспішав підтверджувати слова друга.

І тут зверху над головами хлопців затріщали кущі.

– Хто цю воду п'є, буде мати добре здоров'я й довго житиме!

До юрби хлопчаків, що галасували, схилом яру спускався бородатий чолов'яга в захисному комбінезоні. Він тримав у руках велику алюмінієву флягу. Хлопці

принишки, вони не любили зустрічей із незнайомцями, тому насторожилися.

– Із цього джерела черпали воду ще найдавніші слов'яни, які селилися тут із незапам'ятних часів.

– А ви щось знаєте про тих слов'ян? – несміло запитав Василько.

– О, звичайно, – відразу пожвавив бородатий. – Я ж професор археології. Тут на цьому пагорбі, біля цього джерела, була найдревніша стоянка людей. Вони прийшли сюди з Південного сходу дуже давно. Навіть є гіпотеза, що прийшли під час великого переселення народів, із далекої Індії.

– Ого! Це ж який шлях. Майже пів глобуса протопали, – встряв у розмову Мишко, він найкраще з усіх знав географію й цим дуже пишався. Він міг, навіть, напам'ять назвати столиці всіх великих держав.

– Виходить, наші предки – індійці? – перехопив ініціативу Василько.

– Не зовсім так; це, по-перше, гіпотеза, а по-друге, можливо саме слов'яни, або ті племена, що жили на наших землях першими заселили Індію. Якщо врахувати, що найдавніша з відомих стоянок розумних людей знаходиться на території нашої Чернігівської області, в Мізині, то можливо й такий варіант, що саме на нашій землі була колись цивілізація.

– Оце, то так! – загорілись очі в хлопчаків.

– А ви щось знаєте, про ті скарби, що тут постійно шукають? – запитав Василько.

Бородань трохи насторожився, але продовжив розмову.

– Звичайно, знаю, але це, мабуть, просто легенда. Мене набагато більше цікавлять залишки стародавнього побуту цього поселення. А що тут воно було – це безперечно. Ось подивіться!

Він дістав із сумки обтесаний камінець із діркою посередині. На ньому був викарбуваний якийсь знак. Хлопці згуртувалися навколо бороданя й стали роздивлялися знахідку.

– Це дуже цікаве кам'яне вістря стріли, такі використовували тільки шумери. Як відомо, вони жили в стародавній Месопотамії. Яким чином і звідки воно сюди потрапило, для мене велика загадка?

– А все ж, що ви знаєте про ту легенду? Ну, про скарб? Наш дід Охрім казав: що раніше, коли ще цей горб орали, як тільки заглиблювали плуг глибше, то так із-під нього і сипалися срібні монети. – Василько намагався повернути розмову до теми, яка його найбільш цікавила.

– Так, я підняв усі архіви про цю місцину й знайшов цікавий документ: перша згадка про поселення й цей курган ще за князя Тура. Тут була земляна фортеця з підземним ходом, що тягнувся за сотні метрів. В добу татар, коли військо хана підійшло до фортеці, захисники обсипали їх градом стріл і каміння, та коли на третій день облоги розлючені вояки таки вдерлись на вали, там нікого не знайшли: ні вбитих, ні поранених.

Тоді татари вирішили стати табором на цій горі, але коли серед ночі, на болоті за лісом, побачили жахливе створіння схоже на велетенську людину, вони зі страху покинули ці місця, залишивши навіть свій обоз. А гору цю назвали «Шайтан-гора», тобто чортова гора. Можливо, з часом її перейменували в «Сайтанову», а потім трансформувалося, спростилося й вийшло – «Снежкова».

І потім, друга згадка, за часів козацтва, коли фортецю захопили поляки. До кріпості вдерлися польські жовніри і тут знову нікого не знайшли, було враження, що стріляли пусті бійниці. Загін вояків перенишпорив увесь насип і будівлі, що вціліли, але ніякого сліду людей, чи підземного входу. А вночі, вони налякані, покинули цю місцину, побачивши жахіття на болоті.

Хлопці прикинули і, затамувавши подих, слухали професора. Незнайомець продовжував далі:

– Але найцікавіше, я знайшов зовсім недавно. Досліджуючи підвалини покинутого монастиря святого Стефана, я знайшов стародавній рукопис, письмо дуже схоже на древне-шумерське. Там описано про таємний вхід у підземелля. Хоча й застерігається про смертельну небезпеку тому, хто відкриє той хід. І ще там сказано, що цар Саламандр прийшов до племені й приніс його вождю – «Зіницю всесвіту»- найбільший у світі алмаз – камінь, що зробить його плем'я непереможним.

– А хто такий Саламандр? – Василька дуже зацікавила розповідь незнайомця.

– По легенді, це міфічний цар підземного народу, що живе глибоко під землею в проритих підземних ходах.

– Як гноми?

– Можливо, що так. Ці істоти будовою схожі на великих ящірок, але дуже розумні. У легенді сказано, що великий Цар Саламандр заповів, щоб його поховали разом із алмазом десь біля Снежкової гори, що прийде час і по його сапфір прийдуть «Білі саламандри», щоб врятувати Землю. Але бачите, це казкова легенда, хоча має певні поетичні цінності.

– Пхе! То це все казки, а ми вже тут вуха розвісили, – пхекнув Мишко. – Звісно, і тоді були охочі поскладати побрехеньок.

– Як ти? – перебив його Миколка. Хлопці дружно розсміялись. Професор і собі посміхнувся.

– З вами весело, але піду наглядати за моїми помічниками, щоб, бува, чогось не поцупили. На мою експедицію в інституті грошей не знайшли, тому я все організував за свій кошт. Добре, що знайшовся спонсор, але його умова була, щоб я найняв його людей. А в мене особливої довіри до них немає. Тут я маю ще перевірити один мій здогад. Мені вже час. Чекайте? Так, так... Час! – він вдарив долонею собі по лобі. – Як я зразу не подумав! Це ж літній час...

Бородач взяв наповнену флягу, й подерся вгору, навіть не попрощавшись із хлопцями.

– Дивний якийсь, зірвався як навіжений. Мабуть, перегрівся від своєї науки, – покрутив пальцем коло виска Миколка.

– Хе! Порозказував нам тут казок. Ящірки розумні. Камінь чарівний. Ніби ми маленькі діти, – Мишко зневажливо відкопилів губу.

– Але ж про підземний хід може й правда. Куди ж дівались захисники фортеці? – з надією запитав Василько. Йому дуже вже хотілось вірити в розповідь



незнайомця.

– Так, і Чудо-Юдо на болоті? Ти коли набудь про нього чув? – не відступав песимістичний Мишко.

– Я чув! – втрутився в розмову Сашко, що досі мовчки слухав суперечку друзів.

– Ти! – усі повернули голови в його сторону.

– Так! Баба Параска мені розповідала про страшне Пустомитське болото. Коли вона була ще дівчинкою, пішли вони з матір'ю по брусницю й заблукали на болоті. А коли вийшли під вечір до Чорного озера, вода на озері спінилась, й звідти виринула велика зелена голова, а потім і вся істота, схожа на велику мавпу. Були вже сутінки й вони, кинулися тікати, ледь не вмерши зі страху. З тієї пори, ніхто із села до болота не наважувався підійти. А хто все таки випадково забрів до жахливого місця, то хутчіш тікав, бо звідти було чути, особливо під вечір, страшний стогін і гучне кумкання, ніби з того світу.

– Ну, годі тут жахливчики розказувати. Ми знаємо який ти мастак різні страхитливчики розповідати. У тебе на компі одні монстрерні ігри. – Зупинив оповідача Василько, бо в Сашка очі так розгорілися від розповіді, ніби він тільки-но побачив те чудовисько.

– А корів скільки пропало. Он у баби Євки, вона й досі скарги дільничному пише, – продовжував у запалі Сашко.

– Ага! Може то цигани вкрали її корову, чи в трясовину забрела. Тато мені розповідали, що за Лосьовим лугом, в болото трактора засмоктало. Тракторист ледве устиг вискочити, а то корова. Тільки булькнула й поминай як звали.

– А ті гучні звуки звідки? Ти, певне, й сам чув?

– Чув! Це гази болотні виходять, от і бурчить як у животі.

Хлопці знову наповнили яроч дзвінким сміхом.

– А де то наші корови? – повернув їх у дійсність практичний Миколка. Пастушки зразу ж пригадали про свої обов'язки.

Як зграя куріпок діти пурхнули на вершечок пагорба. Звідти було видно, що череда знову забрела в люпин.

– Бігом наvertати, а то ще поздуває!

Василько полетів попереду юрби пастушків, розтинаючи, ніби швидкісний човен водяну гладь жовтогарячого килиму люпинового поля. Він уявляв себе капітаном корсарів із фільму «Пірати Карибського моря».

### Розділ 3. Могила царя

Біля розкопаної траншеї сиділо двоє оголених здорованів. Менший на зріст докурював цигарку, сховавши голову від жаркого сонця в тіні невисокого дерева, інший – той, із спотвореним шрамом лицем, виймав сухою травинкою залишки м'яса із зубів. На поляні валялися: роздерте фасування з-під продуктів, порожні бляшанки й пластикові пляшки від пива.

– А, Професоре, водички нам приніс. – Жбурнув недопалок коротун. Він залпом осушив половину фляги. – Слухай, мені вже набридло рити ці окопи! Думаєш найшов дурнів задарма копати землю? Плати «бабки»!

– Я знайшов розгадку, ще трохи й ми дістанемо скарб.

– Хватить нам твоїх казок – по горло ситі! – Старший із копачів підніс собі до горла здоровенного тесака, яким він недавно відкривав консерви.

– Коли я розмовляв із дітьми біля джерела, то все зрозумів. Справа в часі. Ми робили все правильно, по стародавньому рукопису, та не врахували різницю в часі. Зараз ми живемо по літньому часу, а раніш ніхто не змінював на літній і зимовий, жили за астрономічним годинником. Ми ж виміряли все за літнім часом, тому й помилилися на годину, а це добра сотня метрів. Значить треба взавтра о п'ятій визначити місце копання. Правда, ми день втратили та похибка

не повинна бути значною.

– Чого ждати до завтра? Давай, рити я вже пообідав! – Здоровило зі шрамом на обличчі вхопився за держак лопати. Він не все зрозумів зі слів Професора, але йому дуже кортіло якнайшвидше дістати закопані гроші.

– Ти, що, дурню, хочеш перерити все підніжжя цього горба? Так тобі й до морозів часу не вистачить, – остудив запал напарника Адмірал.

– Ну що ж, тоді ми йдемо загоряти. Я не проти викупатися. А ти, «наука» трудодень нам запиши! І так, щоб весь світловий день, по повній програмі оплатив. Хі – хі – хі! – хихикнув своїм писклявим голоском Зуб. Копачі підвелися й попрямували вниз до води. Невелике озерце біля підніжжя пагорба віддзеркалювала промені полуденного сонця й манило прохолодою. Роздягнені чоловіки підбігли до водойми наповненої зеленкуватою водою.

– А – а – а ! – викрикнув кульгавий і шубовснув у воду. За ним стрибнув і його напарник. Вода від масивних тіл розлетілася в різні боки, а двоє громил опинилися в глинистому мулі. Ще, трохи поборсавшись і обмазавшись багнюкою з ніг до голови, горе-нирці виповзли животами на сухе. Озерце виявилось з дуже мулким дном.

– Зубе, телепню, чого не попередив, що ця клята калюжа така мілка! Я мало в'язи собі не скрутив.

– Звідки ж я знав? Думав тут глибоко, – виправдовувався, як міг, більший із купальників.

Брудні й липкі, вимащені як чорти, вони побрели до джерела й заходилися змивати з себе крижаною водою вже підсохлу глину. Після такого обмивання обое вибралися на сонце й цокочучи від холоду зубами, продовжували звинувачувати один одного в невдалому купанні.

– Недоумку, чого я з тобою зв'язався? Казав Шеф знайди собі пристойного напарника. Взяв на свою голову телепня, нащо я тебе витяг з тюрми?

– Адміралє, погодься, я ж тут ні при чому. Копанка зверху видалася глибокою, та й ти ж першим стрибнув.

– Ти завжди себе вигородиш, а я ще «чахотку» зароблю від цієї води. Навіщо Шефові знадобився той чортів камінь, а що як бородата «наука» нас підставить? Дарма землю ритимемо?

– А як знайдемо скарб, тоді що, ще й із Професором ділитися доведеться?

– Що – повний бовдур? – Адмірал крутнув пальцем коло скроні. – Шеф сказав: «Ніяких свідків. Ваше золото – мій камінь і баста !»

– Як думаєш, Адміралє, тут, справді, є золото?

– Дурниці. Може й було колись, а зараз бачиш як порито. Якщо й було, то давно вже викопане, ще до нас. Наш Професор думає, що він наймудріший. Але хай платить, а ми покопаємо. Ги-ги-ги! – напарники знову гикнули й, підставивши до сонця померзлі животи, заплющили очі.

Через хвилину вони вже захропли під пекучим сонцем. Професор сидів недалеко від палатки, нагнувшись над клаптиком паперу й усе щось обраховував. Коли він відірвався від паперів і звернув увагу на своїх робітників, на животах у тих аж шкварчало сало під шкурою. Полудневе сонце так спекло шкіру, що та розчервонілася, як у варених раків. Професор заходився будити неборак. Очманілі громили не розуміли, що діється: шкіра на животі пекла, голова гула, а перед очами плили великі темні кола.

– Професоре, я не можу встати! – Спираючись на ватяні ноги, намагався піднятися Зуб.

– Тепловий удар! Боже! Я забув вас попередити, щоб не спали на сонці. Негайно перебирайтеся в тінь і холодне до голови.

Адмірал навкарачки поповз до кущів. За ним хитаючись, як п'яниця після добрячої випивки, почвалав Зуб.

– Чекайте, в мене тут є якийсь крем. – Бородатий професор порився в рюкзаку й дістав тубик. – Від опіків немає, тільки ось, від комарів, але він також досить жирний.

Двоє невдах схватили крем і стали намазувати свої печені животи.

– Не думав, що тут такі небезпечні умови праці, – простогнав копач зі шрамом.

– Прийдеться тобі, Професоре, подвоїти нам платню, – підтримав його кульгавий, він саме щедро мастив свого червоного живота кремом. – Хоча я й не вірю, що ми щось знайдемо в цій дірі. Подумати тільки, сто п'ятдесят кілометрів від обласного центру. Хто б поніс ховати скарб у це болото.

– Не кажіть, не кажіть. Ось згідно цього давнього манускрипту, тут було найбільше поселення найдревніших людей на Волині. Тут, ще задовго до народження Христа, були великі міста й села.

– Що ти Плетеш, Професоре, хіба до Христа, щось було?

– Тю, дурний! Як же ти в школі вчився? – кульгавий відвісив велетню запотилничка. – Христос же з'явився після потопу. Ще вони вежу стоіли, Вавилонську, правда, Професоре?

– Майже так. Бачу в історії релігії ви обое професори! – посміхнувся в бороду Професор. – А зараз ідіть у палатку й відпочивайте, завтра в нас буде багато роботи. Комарі вже вас точно не чіпатимуть.

З першими променями сонця Професор насилу розштовхав своїх лінивих робітників. Ті після вчорашнього «відпочинку» не могли зрозуміти, що від них хочуть. Професорові прийшлося прикласти чималих зусиль, перш чим копачі, озброївшись лопатами й кайлами, вийшли до підніжжя струмка. Наближалася п'ята година й науковець, з картою в руках, нервував біля вкопаного вчора березового кілка. Сонце піднялося над болотом, і від дерев, що росли на узліссі, потяглися перші тіні. Професор пильно слідкував за годинником і тінню від вбитого кілка. Спочатку, ледь помітна вона сягнула болота, але потім стала поволі вкорочуватися. Два громили теж вилупилися на тінь.

– Стоп! Швидко погляньте де вона закінчується! – Професор послав Зуба на узлісся. Тінь зупинилася за метрів п'ятдесят нижче, від учорашньої розкопки.

– Ось тобі й похибка! Можна було дарма перекопати весь схил. А рити виявляється треба біля самого підніжжя.

Робітники дружно взялись за лопати. Земля тут була не така суха, як на схилі, а в'язка й глиниста, тому копати було набагато важче. Зуб і Адмірал налягли на лопати. Професор і собі був взявся за держака, але заробивши криваві мозолі, швидко відмовився від цих спроб. До обіду копачі вирили чималий котлован – та жодних ознак скарбу. Чимдалі копачі заривались в землю, лиця їх хмурніли; пекли присмажені на сонці животи, тому приходилось працювати в сорочках, піт заливав ім очі, а ентузіазм зникав із кожною викинутою лопатою землі.

– Ти, вчений хробак! Скільки будеш нас мордувати, де твое золото? – не стримував люті Адмірал. Я скільки себе пам'ятаю, не працював так багато.

– Надіюсь, ти мені заплатиш, щоб я повернув втрачені сили. – Зуб теж покинув копати й зі злобою дивився на Професора.

– Тут воно, тут. На цей раз інтуїція мене не підводить, та й карта вказує. Не могло ж таке поховання безслідно зникнути. Тим більше, до нас ніхто не здогадався тут копати, бачите жодного сліду розкопок.

– Бери сам і рий! А то ми тобі тут поховання зробимо. – Адмірал вистрибнув з ями й штовхнув туди бородатого. Той було взявся за лопату та на нього налетів Зуб. Зчинилась бійка. Кульгавий зверху керував поединком. Безумовно, сили були не рівні, й скоро Професор сповз із розбитим лицем на дно котловану.

– Давай засиплемо його тут, і ділу кінець! – Відсапувався після бійки Зуб.

– Ні, він заплатить мені за кожную лопату, яку я викинув із тієї клятої, смердючої ями, – Адмірал стрибнув на дно й стріпонував бороданя за комір.

– Плати, зараз же, баксюками, якщо не хочеш бути тут закопаним.

– Ось, усе, що в мене є. – Переляканий Професор дістав з кишені й простягнув пачку «зелених» найманцям.

– Цим ти хочеш оплатити наш труд? Та цього мені навіть на туалетний папір не вистачить. Золото, або по сотні баксів за кожну годину, яку я тут горбатів!

– Ми так не домовлялися.

– А зараз змінилися обставини. Нам набридло копати ці рови. Копай сам, раз не зміг зразу знайти місце де заховане золото! – Кульгавий здоровань жбурнув у Професора лопатою. Той закритися руками, а потім взяв рукою, на якій лопнув мозоль, болісно стиснув держака й загнав лопату на ціле лезо в глину. Залізо скреготнуло по чомусь твердому.

Професор уже не відчував болю в долонях, він гарячково підкопував землю. Скоро на дні ями з'явилася полірована поверхня. Робітники, побачивши, що бородань щось знайшов і собі кинулися копати. Перед «чорними археологами» став з'являтися великий червоний шестикутний саркофаг із невідомого каменю. Верхня кришка була відполірована так, що в ній, як у дзеркалі відбивалися зображення шукачів скарбу. Здавалося, ні вода, ні час не зачепив каменя й він був виготовлений лише вчора.

– Ось вона, могила Царя! Як я міг забути про нашарування ґрунту. За тисячі років наносний ґрунт заглибив могилу, тому копати треба було глибше.

Професор не приховував своєї радості. Він пританцьовував навколо знахідки, припадав до неї, гладив, прикладав вухо.

– Мій любий, Царю, я все таки тебе знайшов. Дивіться, дивіться я його знайшов! – звертався Професор до робітників. Ті тільки переглянулися. В очах кульгавого блиснув недобрий вогник, та Професор не звернув на це ні найменшої уваги.

Розділ 4. Зелене страховисько

– Чого він так репетує? Ще хтось почує і забере наші скарби, – прошепотів Зуб на вухо кульгавому напарнику.

– Не забере. Бачив оце? – Адмірал дістав із кишені чорного блискучого пістолета.

– Ух ти! Справжній? – Від захоплення, Зуб відкрив рота і, деформований зуб оголився в кривій посмішці.

– А ти думав?

– Де взяв?

– Багато знатимеш, скоро лисим станеш. Ги-ги-ги! ! – Адмірал тикнув пальцем на вибриту голову здорованя.

Кінець ознакомительного фрагмента.

notes

Примечания

1

Чуксулуб – назва кратера на півострові Юкатан, у Мексиці. Діаметр кратера 180 км і глибина 900м. По версії вчених, саме цей кратер залишив метеорит, що знищив динозаврів, 65 млн. років тому.

2



Бовтиський – кратер в самому центрі України біля села Бовтишка, Кіровоградської області. Діаметр 20 км. Науковці сходяться на думці, що два метеорита впали одночасно.

3

Восени 1907 року на подвір'ї козака Кошеля з села Мізин було знайдено великі кістки. Новина швидко поширилася і зацікавила археологів. Як з'ясувалося згодом, тут знаходилося поселення давніх людей (кроманьйонців доби пізнього палеоліту)...

4

Меандровий орнамент – декоративна звивиста лінія, що є неперервною і формує мотив, що повторюється. Меандр був особливо популярний у стародавній Греції, де використовувався для прикрашання архітектурних елементів, у мозаїці, для прикрашання посуду. Меандри вважають про-свастиком індоєвропейців.

Одне з перших у світі зображень меандру відоме з кістяного браслету, знайденого під час дослідження палеолітичної стоянки поблизу села Мізин Коропського району Чернігівської області. Датується 18 000 р. до н. е.

5

Малюнок зображений на бивні мамонта із Мізинської стоянки

----

Купити: [https://tellnovel.com/tibel-\\_vasil/primari-pustomits-kogo-bolota](https://tellnovel.com/tibel-_vasil/primari-pustomits-kogo-bolota)

надано

Прочитайте цю книгу цілком, купивши повну легальну версію: [Купити](#)